

PRACE ORYGINALNE • ORIGINAL PAPERS

Wysoki stan zaszczepienia przeciw grypie pensjonariuszy wybranego Domu Pomocy Społecznej

High influenza vaccine coverage among residents of a single nursing home

EWA GYRCZUK^{1, A-E}, AGATA WASZCZUK^{2, A-E}, INGA DŁUGOŃ^{1, A-E},
 AGNIESZKA TOPCZEWSKA-CABANEK^{1, A-E}, KATARZYNA ŻYCIŃSKA^{1, A-E},
 KAZIMIERZ A. WARDYN^{1, A-E}, ANETA NITSCH-OSUCH^{1, A-E}

¹ Katedra i Zakład Medycyny Rodzinnej z Oddziałem Klinicznym Chorób Wewnętrznych i Metabolicznych Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego

² Wydział Pielęgniarstwa Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi

A – przygotowanie projektu badania, **B** – zbieranie danych, **C** – analiza statystyczna, **D** – interpretacja danych, **E** – przygotowanie maszynopisu, **F** – opracowanie piśmiennictwa, **G** – pozyskanie funduszy

Streszczenie Wstęp. Grypa stanowi istotny problem kliniczny i epidemiologiczny. Zakażenie szerzy się drogą kropelkową i kontaktową, w związku z tym opisywane były ogniska epidemiczne grypy w oddziałach szpitalnych, jak i w domach opieki, w których przebywają osoby w wieku podeszłym lub wymagające długoterminowej opieki.

Cel pracy. Ocena stanu zaszczepienia przeciw grypie pensjonariuszy wybranego domu pomocy społecznej (DPS) w Pruszkowie.

Materiał i metody. Dokonano analizy dokumentacji medycznej pacjentów wybranego DPS w latach 2008–2012 uwzględniając stan realizacji szczepień przeciw grypie w poszczególnych latach.

Wyniki. W analizowanych latach w DPS przebywało od 86 do 94 pensjonariuszy w wieku 4–70 lat. Struktura wiekowa podopiecznych przedstawiała się następująco: 0–18 lat – 11%, 19–30 lat – 13%, 31–50 lat – 25%, > 50 lat – 51%. Większość pensjonariuszy (45%) miała rozpoznany znaczny stopień upośledzenia umysłowego, 11% – lekki, 19% – umiarkowany, 25% – głęboki. Stan zaszczepienia pacjentów przeciw grypie wynosił każdego roku 100%. Szczepienia były dobrze tolerowane – nie zgłoszono żadnego niepożądanego odczynu poszczepiennego.

Wnioski. Stan zaszczepienia przeciw grypie pacjentów wybranego DPS należy uznać za bardzo wysoki i wzorcowy dla innych placówek o podobnym profilu w Polsce.

Słowa kluczowe: grypa, szczepienie, dom pomocy społecznej.

Summary Background. Influenza is a serious clinical and epidemiological problem. The disease is transmitted by droplet or contact way, outbreaks of the disease were reported among patients of nursing homes. Vaccination is the most effective preventive activity.

Objectives. The aim of the study was to describe the influenza vaccine coverage among patients of a chosen nursing home in Pruszków.

Material and methods. The analysis of medical documentation of 86–94 residents aged 4–70 years was conducted. The analyzed period was 2008–2012. Age distribution of residents was the following: patients younger than 18 years – 11%, aged 19–30 – 13%, aged 31–50 – 25%, older than 50 years – 51%. Most residents (45%) were diagnosed as severely retarded, 11% – mildly retarded, 19% – moderately retarded, 25% – very severely retarded.

Results. Every year 100% of residents were vaccinated against influenza. The vaccine was well tolerated – no side effects were reported.

Conclusions. The influenza vaccine coverage rate in this particular nursing home was ideally high and should be followed by other nursing homes in Poland.

Key words: influenza, vaccination, nursery home.

Wstęp

Grypa stanowi istotny problem kliniczny i epidemiologiczny. Szacuje się, że posezonowo na grypę choruje od 330 milionów do 1,5 miliarda ludzi na świecie i notowanych jest od 0,5 do 1 miliona zgonów z powodu grypy i jej powikłań [1]. W Polsce, w zależności od sezonu epidemicznego, notuje się od kilku tysięcy do kilku milionów zachorowań i podejrzeń zachorowań na grypę [1]. W USA odnotowuje się około 200 000 hospitalizacji spowodowanych grypą, a przede wszystkim jej powikłaniami; obserwuje się też coraz większą liczbę zgonów z powodu grypy – z 7000 rocznie w latach 70. XX wieku do 72 000 rocznie w latach 90. XX wiek [2].

Zakażenie szerzy się drogą kropelkową i kontaktową, w związku z tym opisywane były ogniska epidemiczne grypy w oddziałach szpitalnych, jak i w domach opieki, w których przebywają osoby w wieku podeszłym lub wymagające długoterminowej opieki. Głównym orężem w walce z grypą są szczepienia ochronne. W Polsce od 1994 r. szczepienia przeciw grypie zaliczane są do szczepień zalecanych [1].

Zgodnie z zaleceniami amerykańskiego Komitetu Doradczego ds. Szczepień Ochronnych (*American Committee on Immunization Practices* – ACIP), szczepienia przeciw grypie powinny być zalecane i corocznie wykonywane ze wskazań klinicznych oraz epidemiologicznych (tab. 1 i 2).

Tabela 1. Wskazania kliniczne do wykonywania szczepień przeciw grypie [2]

- zdrowe dzieci w wieku od 6. miesiąca życia do 18. roku życia,
- dzieci i dorośli z przewlekłymi chorobami układu oddechowego, takimi jak: astma oskrzelowa, mukowiscydoza, przewlekła obturacyjna choroba płuc,
- dzieci i dorośli, którzy w roku poprzedzającym szczepienie wymagali regularnych badań lekarskich lub hospitalizacji z powodu przewlekłych chorób metabolicznych (w tym cukrzyca), dysfunkcji nerek, hemoglobinopatii, immunosupresji (w tym spowodowanej przyjmowaniem leków immunosupresyjnych i zakażeniem HIV),
- chorzy na choroby mogące powodować upośledzenie funkcji układu oddechowego lub problemy z usuwaniem wydzieliny z dróg oddechowych, która może zwiększać ryzyko zachłystnięcia,
- dzieci i dorośli (od 6. miesiąca życia do 18. roku życia), którzy podlegają długoterminowej terapii aspirynowej i z tego powodu mogą być narażeni na wystąpienie zespołu Reya w przypadku zakażenia wirusem grypy,
- kobiety w ciąży,
- osoby w wieku > 65 lat,
- pensjonariusze domów opieki i innych placówek dla przewlekłe chorych, bez względu na wiek,
- osoby w wieku 50–64 lata, ponieważ w tej grupie znacznie zwiększa się liczba osób należących do grup ryzyka.

Tabela 2. Wskazania epidemiologiczne do szczepień przeciw grypie [2]

- lekarze, pielęgniarki oraz inny personel szpitali, przychodni i innych placówek ochrony zdrowia,
- pracownicy domów opieki i innych placówek dla przewlekłe chorych, którzy mają kontakt z chorymi lub pensjonariuszami,
- opiekunowie osób z grup ryzyka przebywających w domu,
- osoby mające kontakt z dziećmi w wieku 0–24 miesiące,
- pracownicy szkół, handlu, usług transportu, budownictwa,
- osoby narażone na kontakty z dużą liczbą ludzi, pracujący na otwartej przestrzeni.

Cel pracy

Celem pracy było określenie stanu zaszczepienia przeciw grypie pensjonariuszy wybranego Domu Opieki Społecznej.

Materiał i metody

Dokonano analizy dokumentacji medycznej (historia zdrowia i choroby) pensjonariuszy przebywających w DPS w latach 2008–2012. Analizowano wiek, płeć, stopień upośledzenia umysłowego oraz historię szczepień przeciw grypie w kolejnych sezonach epidemicznych. Wybrany DPS

Piśmiennictwo

1. Brydak L. Jak można się ustrzec grypy w XXI wieku. *Fam Med Prim Care Rev* 2013; 15(2): 216–219.
2. Prevention and control of influenza with vaccines. Recommendations of the Advisory Committee on Immunization Practices (ACIP), 2010. *MMWR Morb Mortal Wkly Rep* 2010; 59: 8.
3. Nitsch-Osuch A, Wardyn K. Stan zaszczepienia przeciw grypie i *Streptococcus pneumoniae* wśród osób w wieku powyżej 65. r.ż. w Polsce w latach 2004–2007. *Fam Med Prim Care Rev* 2009; 11(3): 444–447.
4. Apenteng BA, Opoku ST. Employee influenza vaccination in residential care facilities. *Am J Infect Control* 2014; 42(3): 292–294.

prowadzony jest przez siostry zakonne i wykwalifikowaną kadrę osób świeckich. Placówka jednocześnie zapewnia opiekę 100 pensjonariuszom, najczęściej przyjmowani są pacjenci z Domów Dziecka, bądź bezpośrednio kierowani ze szpitali. Na przeprowadzenie badania uzyskano zgodę dyrekcji DPS.

Wyniki

W latach 2008–2012 w DPS przebywało od 86 do 94 pensjonariuszy w wieku 4–70 lat. Struktura wiekowa podopiecznych przedstawiała się następująco: 0–18 lat – 11%, 19–30 lat – 13%, 31–50 lat – 25%, > 50 lat – 51%. Większość pensjonariuszy (45%) miała rozpoznany znaczny stopień upośledzenia umysłowego, 11% – lekki, 19% – umiarkowany, 25% – głęboki. Wszyscy podopieczni (100%) szczepieni byli co roku przeciw grypie z użyciem szczepionki z rozszczepionym wirionem (Vaxigrip, Sanofi Pasteur). Szczepienia były tolerowane dobrze, nie zanotowano żadnego niepożądanego odczynu poszczepiennego.

Dyskusja

Uzyskane wyniki wskazują na bardzo wysoki stan zaszczepienia pensjonariuszy DPS przeciw grypie, który należy uznać wręcz za wzorcowy dla innych placówek o podobnym profilu świadczonych usług medycznych. Od dawna zaleca się sezonowe szczepienie przeciw grypie w Domach Pomocy Społecznej, ale ze względów finansowych realizacja tego zalecenia nie jest optymalna, chociażby z tego powodu, że nie wszystkie placówki dysponują rezerwą finansową na zakup szczepionki. Należy podkreślić, że pensjonariusze przebywający w DPS sami nie mogą decydować o wykonaniu szczepienia. Każdy z pensjonariuszy ma swojego kuratora, a decyzję o zaszczepieniu mieszkańców podejmuje dyrektor ośrodka. Przed podaniem szczepionki przeciw grypie podopieczni DPS, zgodnie z wymogami prawnymi i ustawowymi, są badani przez lekarza, a szczepienie wykonuje wykwalifikowana pielęgniarka.

Sytuacja, gdy od wielu lat w sposób powtarzalny pensjonariusze są szczepieni przeciw grypie, świadczy o zrozumieniu problemu konieczności zapobiegania chorobom zakaźnym przez szczepienia przez kierownictwo ośrodka. Po raz kolejny okazuje się więc, że wiele zależy od zaangażowania pojedynczych osób. W sytuacji idealnej niezmiernie korzystne byłoby zapewnienie pensjonariuszom innych szczepień, np. przeciw pneumokokom, jak i zadbanie o wysoki stan zaszczepienia przeciw grypie personelu medycznego [3, 4].

Wnioski

Stan zaszczepienia (100%) pacjentów z wybranego Domu Pomocy Społecznej należy uznać za wzorcowy. Wyniki uzyskane w wybranym DPS powinny zostać upowszechnione i służyć jako przykład do naśladowania w innych placówkach o podobnym profilu.

Adres do korespondencji
Lek. Ewa Gyrczuk
Katedra i Zakład Medycyny Rodzinnej
z Oddziałem Klinicznym Chorób Wewnętrznych
i Metabolicznych WUM
ul. Banacha 1a, blok F
02-097 Warszawa
Tel.: 22 599-21-90
E-mail: ewgy@esculap.pl

Praca wpłynęła do Redakcji: 14.02.2014 r.

Po recenzji: 4.04.2014 r.

Zaakceptowano do druku: 4.04.2014 r.